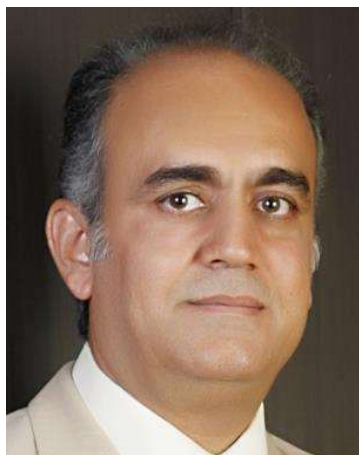

یادداشت سردیر

فصلنامه علمی تخصصی راهبردهای حسابداری

دوره دوم، شماره ششم بهار سال ۱۴۰۴

alrabiei@ut.ac.ir

یادداشت سردیر

شماره ششم مجله راهبردهای حسابداری در شرایطی منتشر می‌شود که ضرورت توجه همه‌جانبه به مولفه‌های راهبری سازمانی و نقش‌آفرینی حرفه حسابداری در پویایی محیط‌های اقتصادی بیش از هر زمان آشکار شده است. با توجه به تحولات استانداردهای مالی و گسترش نظارت‌های حرفه‌ای، مجله تلاش نموده است در انتخاب محتوای این شماره علاوه بر رویکردهای نظری، به چالش‌ها و راهکارهای عملی در محیط واقعی کسب‌وکارهای ایرانی نیز پاسخ‌گو باشد.

در این شماره، نخستین مقاله با تمرکز بر نقش کنترل‌های داخلی در کیفیت حسابرسی مستقل، به تشریح اهمیت استقرار سیستم‌های کنترل داخلی به عنوان ستون فقرات نظام حاکمیت شرکتی پرداخته است. نویسندگان ضمن تبیین اجزای اصلی کنترل‌های داخلی، از جمله محیط کنترلی، ارزیابی ریسک، سیستم اطلاعاتی، فعالیت‌های کنترلی و نظارت، رویکرد حرفه‌ای استانداردهای بین‌المللی و الزامات قانونی همچون قانون ساربینز-اوکسلی را تحلیل نموده‌اند. در این مقاله، آثار نقاط ضعف کنترلی بر تشدید ریسک تحریف‌های مالی و نقش مکمل حسابرسی داخلی و مستقل در حفظ سلامت کنترل‌ها به روشنی مورد بررسی قرار گرفته و با تأکید بر مسئولیت هیئت‌مدیره و مدیران اجرایی، به لزوم ارتقاء مستمر فرآیندهای کنترلی اشاره شده است.

از دیگر مطالب کلیدی این شماره می‌توان به تحلیل جامع آسیب‌شناسی عوامل خطر مرتبط با تحریف‌های ناشی از سوءاستفاده از دارایی‌ها بر پایه الزامات استاندارد حسابرسی ۲۴۰ اشاره کرد. در این مقاله، نویسندگان با دسته‌بندی عوامل خطر در سه محور انگیزه‌ها/فشارها، فرصت‌ها و نگرش‌ها/توجیه‌ها، مصادیق عملی همچون ضعف کنترل‌های تفکیک وظایف، ناکارآمدی ساختارهای نظارتی و کمبود مستندسازی را به عنوان بسترهای شکل‌گیری رفتارهای متقلبانه معرفی نموده‌اند. همچنین، راهبردهای حرفه‌ای از جمله شمارش فیزیکی موجودی‌ها، تحلیل روند معاملات غیرعادی و بهره‌گیری از نظارت فناوریانه و اعلام‌های شخص ثالث برای کاهش احتمال تحریف ارائه شده است.

"اهداف و انواع کنترل‌های داخلی" دیگر مبحث مطرح شده در این شماره است که با تشریح نقش کنترل‌های پیشگیرانه، کشف‌کننده، اصلاحی، دستوری و جبرانی، به مرزبندی کنترل‌های اداری و مالی از یک سو و بیان الزامات پیاده‌سازی کنترل‌های پایه و انضباطی از سوی دیگر پرداخته شده است. در این بخش، به ویژه بر ضرورت تهیه تراز آزمایشی، صورت مغایرت بانکی، مراقبت در نگهداری اسناد، اعمال تفکیک وظایف و نظارت مستمر بر دارایی‌ها تاکید شده است. مقاله حاضر با تکیه بر منابع متنوع داخلی و بین‌المللی، نشان می‌دهد که اثربخشی کنترل‌ها در گرو فرهنگ سازمانی مبتنی بر پاسخگویی، آموزش مداوم و بازنگری مکرر فرآیندهاست.

در بخش‌های بعدی مجله، تحلیل ویژه نقش بخش فناوری اطلاعات در کنترل‌های داخلی ارائه شده است. نویسندگان با بیان این نکته که نفوذ فناوری در فعالیت‌های مالی فرصتی تازه برای افزایش دقت و قابلیت اتکای اطلاعات پدید آورده، در عین حال به ریسک‌های ناشی از طراحی نامناسب نرم‌افزارها، بایگانی داده‌ها و تباری‌های احتمالی اشاره دارند. مسئولیت حساب‌رسان در ارزیابی کنترل‌های انفورماتیکی و میزان اعتماد به گزارش‌های تولید شده توسط سامانه‌های الکترونیکی از دیگر مباحث مهم این شماره است.

همچنین، موضوع محدودیت‌های ذاتی کنترل‌های داخلی و احتمال وقوع اشتباهات و نقایص انسانی یا سازمانی، جایگاه برجسته‌ای در یکی از مقالات پیدا کرده است. در این مقاله به این نکته اشاره شده که حتی در وجود بهترین سیستم‌های کنترلی، رخدادهایی نظیر خطاهای سهوی، حذف یا تفسیر نادرست داده‌ها یا سوءاستفاده مدیران اجرایی از اختیارات، همواره احتمال بروز مشکلات مالی را افزایش می‌دهند. از این رو، اجرای داوری حرفه‌ای در آزمون‌های کنترلی و اصلاح مستمر رویه‌های سازمانی توصیه شده است.

در بخش نتیجه‌گیری و جمع‌بندی، متون منتشر شده بر این مهم تاکید دارند که حفظ بقای سازمان، ارتقاء شفافیت مالی و اعتماد ذینفعان، بدون توجه به اصول کنترل داخلی و حسابرسی حرفه‌ای دست‌یافتنی نیست. توصیه به آموزش و توانمندسازی کارکنان، تشویق فرهنگ پاسخگویی و توسعه ابزارهای فناورانه، در کنار اجرای دقیق الزامات قانونی و استانداردهای مورد قبول، مسیر حرکت واحدهای اقتصادی به سوی پایداری و رشد را هموارتر می‌سازد.

امیدواریم مطالب این شماره، ضمن پوشش جنبه‌های علمی و عملی حسابداری، منشأ تحولی مثبت در تفکر حرفه‌ای، تصمیم‌گیری و راهبری واحدهای اقتصادی کشور باشد و فضای تعامل بیشتر میان دانشگاه، صنعت و نهادهای سیاستگذار را فراهم کند.

با احترام

سردبیر مجله سردبیر فصلنامه راهبردهای حسابداری:

حیدر ربیعی